

TEVHİD-İ TEDRİSAT (ÖĞRETİM BİRLİĞİ)'TAN 19.MİLLİ EĞİTİM ŞÛRASI'NA EĞİTİMİN DURUMU

Atatürk'ün amacı; milli benliğini bulan Türkiye Cumhuriyeti'ni çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırmaktır¹. Bu amacı gerçekleştirebilmek için Atatürk, daha Kurtuluş Savaşı yıllarında eğitim ile ilgili konuşmalarında öğretimin birleştirilmesinin gereğini sık sık dile getirir ve savaşın bitiminde Evkaf Bakanlığı'na yüklenir²: "*Medreseler ne olacak, Evkaf ne olacak dediğimiz zaman hemen bir karşı koymayla karşılaşacaksınız. Bu karşı koyanlardan hemen, ne hak ve yetki ile yaptıklarını sormak gerekir. Milletimizin "darülfırfan"ları (irfan yuvaları) bir olmalıdır. Bütün memleket evladı, kadın erkek aynı şekilde oralardan çıkmalıdır.*"³

1923 yılında öğretimin birleştirilmesi konusu tartışılırken, Muallimler Derneği, eğitim konferansları düzenlemeye başlar. Bu konferanslarda eğitim birliğinin gerekleri üzerinde durulur. Eğitim konferanslarından birinde konuşmacı olan önceki Eğitim Bakanlarından Hamdullah Suphi Bey, sıbyan ve medrese taraftarı "mektep düşmanı" kişilerin eğitime ve öğretmenlere karşı halkı kışkırtmaya devam ettiklerini belirtir ve :"*Ben bir tek maarif biliyorum; o da Devlet Maarifidir... İstikamet bir, emir bir, hedef bir, maişet ve terakki bir olmalıdır.*" ifadelerini kullanır⁴. Buradan anlaşılacağı gibi öğretim birliği konusunda kamuoyu oluşturulur. Gerçi, saltanat ve hilafetin kaldırılmasından sonra eğitim ve öğretimin demokratik, laik ve milli olmasının önünde bir engel kalmaz.

1924 yılının Şubat ayında Darülfünun'un ihtiyaçlarını Maarif Vekâleti'ne bildirmek üzere Ankara'ya gelen Profesör İsmail Hakkı Bey'in de içinde bulunduğu heyet, Ankara'da Başvekil tarafından kabul edilir. Heyetin öğretimin birleştirilmesi konusunda bilgilerine başvurulur. Aynı heyet İzmir'de Atatürk'ü ziyaret eder, Gazi hemen konuya girer: "*terbiye dinî mi olmalı, millî mi olmalı?*" İsmail Hakkı Bey ise şu cevabı verir: "*Din içtimaî bir müessesedir. Realitede yaşamaktadır. Fakat devlet onu mekteplerinde*

---

¹ Halil Özcan, "*Tevhidi Tedrisat (Eğitimin Birleştirilmesi)*", *Atatürk Haftası Armağanı Dergisi*, Sayı:31, Genelkurmay Basımevi, 10 Kasım 2004, Ankara,s.217.

² Halil Özcan, "*Atatürk Dönemi Millî Eğitim Politikası ve Atatürkçü Düşüncenin Eğitimle Etkileşimi (1920-1938)*" (yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2003, s.137.

³ İlhan Başgöz, *Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk*, T:C:Kültür Bakanlığı Yayınları/1754, Ankara, 1999, s. 77.

⁴ A.g.e., s. 47-48.

öğretmeye mecbur değildir. Devlet terbiyesini lâikleştirmelidir.” Gazi hemen ikinci soruyu sorar: “Böyle bir lâisizasyon (laikleştirme) hareketini halk nasıl telâkki eder?” İsmail Hakkı Bey de: “Türk milleti lâik terbiye esasını çok iyi kabul edecektir. Çünkü dünyanın en realist, en müsbet kafalı bir milletidir.”⁵ cevabını veririr.

Mustafa Kemal Paşa, “Tevhidi Tedrisat” kanunu çıkarılmadan iki gün önce 1 Mart 1924 tarihinde TBMM’yi açış konuşmasında öğretimin birleştirilmesi konusunda şunları söyler: “**Millet kamuoyunda tespit edilen eğitim ve öğretimin birleştirilmesi ilkesinin bir an önce uygulanmasını gerekli görüyoruz.**”⁶ Ertesi gün 2 Mart 1924 günü Halk Fıkrası toplantısında, Şer’iyye ve Evkaf ve Erkânı Harbiye Vekâletleri’nin ilgasına ilişkin kanun tasarısı ile Tevhid-i Tedrisat Kânûnu son şeklini alır. Maarif Vekili Saruhan Milletvekili Vasıf Bey (Çınar) ve 50 arkadaşının teklif ettiği “**Öğretimin Birleştirilmesi**” konusunda gerekçe şöyle açıklanır:

“Bir devletin genel eğitim ve kültür politikasında, milletin duygu ve düşünce bakımından birliğini sağlamak için öğretim birliği, en doğru, en bilimsel, ve en çağdaş ve her yerde yararları ve güzellikleri görülmüş bir ilkedir. 1839 Gülhane Hatt-ı Hümayunun’dan sonra açılan Tanzimat döneminde, [bugün] yıkılmış bulunan Osmanlı saltanatı da öğretim birliğine başlamak istemiş ise de bunu başaramamış ve aksine bu hususta bir ikilik bile meydana gelmiştir. Bu ikilik, eğitim ve öğretim birliği açısından birçok zararlı sonuçlar doğurdu. Bir millet fertleri ancak bir eğitim görebilir. İki türlü eğitim bir ülkede iki türlü insan yetiştirir. Bu ise duygu ve düşünce birliği ile dayanışma amaçlarını tamamen yok eder. Kanun teklifimizin kabulü durumunda Türkiye Cumhuriyeti’nde bütün bilim (irfan) kurumlarının bağlı olacakları tek makam Millî Eğitim Bakanlığı olacaktır. Böylece, bütün okullarda bundan böyle Cumhuriyetin irfan politikasından sorumlu ve öğretimimizi duygu ve düşünce birliği çerçevesinde ilerletmekle görevli olan Millî Eğitim Bakanlığı, olumlu ve birleşik bir eğitim politikası uygulayacaktır.”⁷

⁵ Hıfzırahman Raşit Öymen, “Cumhuriyet Eğitimine Geçişte Atatürk’ün Etkisi,” Atatürk Konferansları VI 1973-1974, s. 176-177.

⁶ Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk 1919-1927 Bugünkü Dille, (Yayına Hazırlayan Zeynep Korkmaz), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000, s. 574.

⁷ Reşat Genç, Türkiye’yi Lâikleştiren Yasalar (3 Mart 1924 Tarihli Meclis Müzakereleri ve Kararları), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1998, s.19.

3 Mart 1924 tarihinde; önce 429 sayılı Şer'iyye ve Evkaf ve Erkânı Harbiye Vekâletleri'nin kaldırılmasına dair kanun kabul edilir. Devamında 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat yasası ve 431 sayılı Hilâfetin İlgasına Hanedan-ı Osmanî'nin Türkiye Cumhuriyeti memâlikî hâricine çıkarılmasına dair yasa kabul edilir. Tevhid-i Tedrisat Yasası'nın amacı, Mîsâk-ı Milli ile belirlenen sınırlarımız içerisinde tüm yurttaşlarımız arasında "duygu, düşünce birliği ve dayanışma" sağlamak, diğer yandan "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkını" gerçek anlamda "Türk Milleti" haline getirebilmektir.

Yasanın ana maddeleri şunlardır:⁸

Madde 1- Türkiye'deki tüm bilim ve öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığına bağlıdır.

Madde 2- Şer'iyye ve Evkâf Bakanlığı veya özel vakıflar tarafından idare edilen bütün medrese ve mektepler Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır.

Madde 3- Şer'iyye ve Evkaf Vekâleti bütçesinde okullar ve medreseler için konulan ödenekler Millî Eğitim bütçesine aktarılacaktır.

Madde 4- Millî Eğitim Bakanlığı, dinî bilgiler konusunda yüksek uzmanlar yetiştirmek üzere üniversitede bir İlahiyat Fakültesi kuracak ve [ayrıca] imamlık ve hatiplik gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesiyle görevli memurların yetişmesi için de ayrı okullar açacaktır.

Madde 5- Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren, genel eğitim ve öğretim hizmetleri vermekte olup, şimdiye kadar Millî Savunma Bakanlığına bağlı olan askerî rüşdiyeler ve îdadîlerle, Sağlık Bakanlığına bağlı olan Yetim Evleri, bütçeleri ve öğretim kadroları ile birlikte Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Anılan rüşdiyeler ve îdadîlerde bulunan öğretim kadrolarının nereye bağlı olacakları, gelecekte ait olacakları Bakanlıklar arasında belirlenip düzenlenecek ve o zamana kadar orduya mensup olan öğretmenler bu statülerini koruyacaklardır.

Madde 6- İşbu kanun yayımı tarihinden geçerlidir (**Yayım tarihi: 6 Mart 1924**).

Sonuç olarak; çok dinli, çok milletli ve çok kültürlü devletin yıkılmasından sonra milli bir devlet kuran Mustafa Kemal Atatürk, yeni devletin kadro ve kurumlarını oluşturarak, devrimlerin özümsemiş devamlılığını sağlamak ve bağımsız Cumhuriyeti

---

⁸ A.g.e., s. 23-25.

sonsuzu kadar yaşatabilmek için eğitim alanında köklü değişiklikler yapmıştır. Eğitim alanında yapılan devrimler, diğer devrimlerin daha kolay anlaşılmasını ve yerleşmesini sağlamıştır. Osmanlı Devleti ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Atatürk dönemindeki eğitim politikaları incelendiğinde, eğitimdeki yeniliklerin ve kırılmaların devlet kurumlarına da yansıdığı çok açık görülmektedir. Günümüzde ise, Atatürk devrimlerini daha da geliştirerek Cumhuriyet'i sonsuzu kadar yaşatabilmek için 3 Mart 1924 tarihinde yapılan eğitim reformundaki kazanımları daha da ileri taşımak gerekmektedir. Ancak iktidarın 19. Milli Eğitim Şûrası kararlarıyla eğitimimizi ve milletimizi 3 Mart 1924'ten daha geriye götürmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan Şûra kararlarına daha yakından bakmak faydalı olacaktır.

ADD GENEL MERKEZ EĞİTİM KURULU'NUN 19.MİLLİ EĞİTİM ŞÛRASI'NA AİT GÖRÜŞLERİ

Milli Eğitim Bakanlığı'nca yaklaşık 600 kişinin davet edildiği 19. Milli Eğitim Şûrası, 5-8 Aralık 2014 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirilmiştir. Eğitim sistemimizin geleceğini etkileyecek yaşamsal karar önerilerinin alındığı Şûra'da; siyasiler, bazı yandaş dernek, vakıf ve kişiler yer alırken, ne yazık ki ADD (Atatürkçü Düşünce Derneği), ÇYDD (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği) ,CKD (Cumhuriyet Kadınları Derneği) gibi akıl ve bilim rehberliğinde faaliyet gösteren dernek temsilcilerine yer verilmemiştir.

Şûra'da alınan kararlara baktığımızda; yıllarca Atatürkçüleri ön yargılı olmakla suçlayanlar, çağdaş dünyadaki bilimsel ve teknolojik gerçeklerden uzaklaşmayı sanki bir yazgı gibi kamuoyuna dayatmaktadırlar. Hatta Osmanlıca konusunda halkı aldatmak, kamuoyunu meşgul edebilmek, Harf ve Dil Devrimleri'nin intikamını alabilmek için akıl ve bilimsel temeli olmayan safsatalar ileri sürebilmektedirler.

Ülkemizde uzmanlık alanları gereği ihtiyaç duyanların ya da isteyen herkesin Osmanlıca öğrenmesine bir engel yoktur. Ancak unutulmamalıdır ki, Osmanlıca saraya ve aydınlara özgü bir dil olarak geliştirilmiştir. Osmanlıca'yı dayatan anlayış, matbaayı ülkesine yaklaşık üç asır geç getiren, halkın dili Türkçeyi ihmal etmek suretiyle tebaa yaratmayı başararak Anadolu insanını çağın tüm olanaklarından yoksun bırakan

zihniyettir. 21. yüzyılda gelişmiş ülkelerin uzay teknolojisi ile meşgul olduğu bir dönemde yeniden Osmanlıcaya dönmek akli, bilimi ve teknolojiyi iskalamaktan başka bir anlam ifade edemez. Geçmişte Rönesans, Reform ve Aydınlanma'ya kayıtsız kalan Osmanlı Devleti nasıl sömürgeleştirilmiş ise, günümüzde de aklın, bilimin ve teknolojinin gereklerini yerine getirmeyen bir ülke, aynı kaderi paylaşmak zorunda kalacaktır. Bu kısa girişten sonra 19. Milli Eğitim Şûrası'nda yer alan gündem konularına kısaca bakmakta fayda vardır.

1. ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ

a).Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi ve ilkokulda kullanılan eğitim aracı metinlerde, kendi kültürümüze ait literatüre (masal, hikaye, fabl, şiir vb.) yer verilmesi kararlaştırılmıştır. Metinlerin kendi kültürümüzle sınırlandırılması, dünya klasiklerinin öğretilmeyeceği anlamına gelmektedir. Bu durum, şüphesiz ki, tek düze ve dar bir kalıp içerisinde öğrenci yetiştirilmesine yol açacaktır.

b). İlkokul Eğitimi

İlkokul 1, 2. ve 3. sınıflara Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin konulması ve bu dersin öğretim programlarında çoğulcu anlayışa yer verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu durum, şüphesiz Tevhid-i Tedrisat Yasası'na ve Anayasa'nın laiklik ilkesine aykırı olduğu gibi, geleceğimiz olan genç beyinlerin küçük yaşlarda doğmatizme göre şekillenmesi sonucunu doğuracaktır.

İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi derslerinin kaldırılarak, bu derslerin içeriklerinin Sosyal Bilgiler derslerinin içine alınması benimsenmiştir. Buradaki amaç, aydın nesillerin yetişmesinde önemli katkısı olan insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi gibi çağımızın evrensel değerlerini öğreten derslerin yok edilerek Atatürk aydınlanmasını sonlandırılmasıdır.

c). Ortaokul Eğitimi

Ortaokullarda Türk musikisi makamsal sisteminin bir Türk halk müziği sazıyla öğretilmesi diğer yandan görsel sanatlar ve müzik derslerinden birinin seçilerek haftada 2 ders saati olarak verilmesi önerilmiştir. Böylece öğrenci, hem

çağdaş sanat derslerinden birinden mahrum bırakılmakta hem de bir müzik enstrümanı ile sınırlandırılmaktadır.

Ortaokulda hafızlık eğitimi alacak öğrenciler için ara verme süresinin 1 yıldan 2 yıla çıkarılması ve ara verilen sürelerde öğrencilere dışarıdan sınav hakkı verilmesi de kabul edilmiştir. Diğer taraftan değerler eğitimi bahane edilerek zorunlu dini eğitiminin okul öncesini de kapsayacak şekilde genişletilmesi hedeflenmiştir.

d). Lise Eğitimi

Osmanlı Türkçesinin sadece Anadolu İmam Hatip Liseleri'nde zorunlu olması ve bütün ortaöğretim kurumlarında haftalık ders saatlerinin azaltılması esas alınarak, dini eğitime geçiş için tüm şartlar zorlanmaya çalışılmıştır. Bu durum, Anayasa'da yer alan laiklik ilkesine aykırıdır.

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi programının gözden geçirilerek güncel anlayışlar ve yöntemler doğrultusunda yeniden yazılması kararlaştırılmış ve Kutlu Doğum Haftası ve Aşure Günü'nün belirli gün ve haftalar kapsamına alınması benimsenmiştir. Bu kararlar, bilimsel temelde hazırlanması gereken T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin içeriğinin güncel siyasi anlayışa uygun hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

"Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin öğretim programları ve ders çizelgelerinden 'Alkollü İçki ve Kokteyl Hazırlama' dersinin kaldırılması; Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde 10. sınıftan itibaren staj amacıyla tesis ve kurumlara gönderilen öğrencilerin alkollü içki servisi yapılan ya da alkollü içecek hazırlanan bölümlerde staj faaliyeti yapmalarının kaldırılması" maddesi meslek etiğine aykırıdır. Kaldı ki, turizm gelirlerine muhtaç olan ülkemizde nitelikli turizm elemanlarının yetiştirilmesi kaçınılmazdır.

2. ÖĞRETMEN NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI

İlahiyat Fakültesi mezunlarının alan değişikliği olmadan hem Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerine hem de İmam Hatip Lisesi Meslek derslerine girebilmesi kabul edilmektedir. Böylece laik eğitimi dini eğitime dönüştürme çabaları ağırlık kazanmaktadır. Eğitim Fakültesi dışında öğretmenlik atamasına kaynaklık teşkil eden lisans programlarından mezun olanlara ise öğretmen yetiştirme programları

“uygulamalı, ağırlıklı en az iki yıllık olacak şekilde yeniden düzenlenmeli” ifadesi ile yukarıdaki husus çelişkili hale getirilmiştir. Böylece öğretmenlerin “nitelikleri” üzerinden ayrımcılığa tabi tutulmalarını sağlayacak düzenlemelerin yapılması olanağı sağlanmıştır.

3. EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI

Şûra’da eğitim yöneticisi ve okul yöneticisi kavramları tanımlanmıştır. Devlet okullarında eğitim yöneticisi olmak için lisans derecesine sahip olunması şartı getirilmiştir. Eğitim yöneticisi adaylarının merkezi olarak yapılan yazılı sınavda başarılı olmaları ve okul müdürlerinin belirli bir süre görev yapmış müdür yardımcıları arasından seçilmesi benimsenmiştir. Okul yöneticiliğine atanmada ise, o okula öğretmen olarak atanma şartlarını taşımanın esas olması, ancak atanma şartlarını taşımadan o okula münhasıran norm durumu değil genel anlamda o okul türüne atanabilme şartı aranması yeterli görülmüştür. Böylece Eğitimci olmayanların da eğitim kurumu yöneticisi olabilmesinin önü açılmaya çalışılmaktadır.

“Okul yöneticisinin görevlendirilmesi, Okul Müdürü Görevlendirme Mülakat Komisyonu tarafından yürütülmelidir” maddesinin kabul edilmesiyle yandaş ve verilen görevi sorgusuz uygulayan kukla idarecilere yer açılmıştır.

4. OKUL GÜVENLİĞİ

Şûra’da, “Risk grubunda yer alan öğrencilere ilişkin emniyet ve sağlık kurumlarındaki bilgiler, okul yönetimleri ile paylaşılmalıdır” kararı alınmıştır. Bu kararın uygulanması ile emniyet ve sağlık kuruluşlarından öğrenciler hakkında mahrem bilgiler alınarak onlar üzerinde baskı oluşturulabilecektir.

Yine ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde risk haritalarının oluşturulması, güvenli okullara mavi bayrak takılması, bahçe duvarlarının yükseltilmesi, disiplin yönetmeliğinde cezaların daha da ağırlaştırılması ile okuldan uzaklaştırma ve atılma cezalarının yeniden uygulanmaya başlanması, riskli öğrencilerin açık liseye

yönlendirilmesi kabul edilmiştir. Ancak bu kararlar kişi hak ve özgürlüklerine aykırı olduğu gibi Anayasa'ya da aykırıdır.

5. SONUÇ

Alınan tavsiye kararları, uygulamalar noktasında önümüzdeki yıllara damgasını vuracak gibi görünmektedir. Bu durum, bizi toplum olarak Ortaçağ karanlığına sürükleyecektir. Türkiye'nin bu günkü bunalımının nedenleri araştırılmalı, Kemalizm'in altı ilkesi çerçevesinde yeniden çözüm önerileri ortaya konularak gündem Kemalistler tarafından belirlenmelidir. Bunun yanında çağdaş kurumlar bir araya gelerek Atatürkçü Eğitim Kurultayı'nı toplamalı ve kamuoyu bu konuda aydınlatılmalıdır.

Tüm engellere rağmen şunu bilmeliyiz ki; Türk ulusu, Ulusal Kurtuluş Savaşı ile emperyalizmi nasıl yenmiş ve bağımsızlığını nasıl kazanmış ise bugün de aynı bilinç ve kararlılıkla emperyalizmin dayatmalarını yenecek ve mazlum milletlerin lider ülkesi olmayı sürdürecektir.

ADD GENEL MERKEZ EĞİTİM KURULU